

Нове теоретичне дослідження державного ладу України¹

Монографія Л. Р. Наливайко «Державний лад України: теоретико-правова модель» присвячена теоретичному аналізу державного ладу, як юридичної категорії та його трансформації в умовах становлення громадянського суспільства в Україні. Важливість такого дослідження зумовлюється тим, що категорія «державний лад» вживається часто і неоднозначно тлумачиться різними дослідниками, зокрема з огляду на різні концептуальні побудови та пояснювальні схеми, що застосовуються в емпіричних дослідженнях. Крім того, в українській науці недостатньо обґрунтована теорія функцій держави, у тому числі не проведено системного, ґрунтовного аналізу змісту функцій сучасної Української держави, що зумовлює актуальність цієї роботи.

Важливість розробки наукової проблематики форм і методів реалізації функцій держави в сучасних трансформаційних умовах обумовлюється їх рухливим характером, залежністю розвитку і сутності від змін у державному й суспільному житті, від політичних, економічних, соціальних та інших перетворень, тому має як теоретичне, так і практичне значення для функціонування держави.

Тематична актуалізація пов'язана також із тим, що формування в Україні правової держави та громадянського суспільства безпосередньо пов'язано з проблемою створення системи ефективних гарантій державного ладу, вирішення якої базується на розробці та застосуванні певних умов, прийомів та механізмів їх реалізації в суспільних відносинах. Вищезазначене обумовлює важливість і необхідність теоретичного узагальнення та певного переосмислення існуючих поглядів щодо подальшого розвитку державного ладу, в тому числі формування теоретичних положень про гарантії ефективної реалізації конституційної моделі державного ладу України в сучасних трансформаційних умовах з метою забезпечення його відповідності реаліям та перспективам суспільно-політичного розвитку.

¹ Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель : монографія / Л. Р. Наливайко. – Х. : Право, 2009. – 600 с.

Л. Р. Наливайко у своєму дослідженні проаналізувала співвідношення правової категорії «державний лад» з такими категоріями, як «конституційний лад», «суспільний лад», «форма держави», «політична система» тощо, запропонувала нові визначення в категоріально-понятійному апараті теорії державного ладу, обґрунтувала періодизацію основних етапів розвитку сучасного державного ладу України та запропонувала рекомендації щодо його послідовного, комплексного і системного реформування.

Цікавим як у теоретичному, так і в практичному значенні, є авторський підхід щодо визначення змісту принципів державного ладу, під якими пропонується розуміти фундаментальні, відправні ідеї, які виражають найважливіші закономірності розвитку державного ладу, мають політико-правовий, програмний, імперативний характер, юридичне верховенство щодо інших нормативних положень і відповідають об'єктивній необхідності розбудови демократичної правової держави.

У монографії «Державний лад України: теоретико-правова модель» проаналізовано поняття «функції Української держави», їх ознаки, запропоновано їх класифікацію, форми реалізації тощо.

Необхідно відзначити, що у роботі здійснено комплексний аналіз механізму Української держави як інституціонального елемента державного ладу, узагальнено й уточнено його ознаки, принципи організації та функціонування. Л. Р. Наливайко врахувала різноманітні точки зору, які існують в юридичній науці щодо визначення поняття «державний орган», сформулювала його ознаки та підходи до класифікації.

Разом із тим поряд із вищезгаданими надбаннями у монографії Л. Р. Наливайко, як у будь-якому науковому дослідженні складної та багатоаспектної проблеми, присутні окремі погляди та позиції, що є предметом наукової дискусії або потребують подальшого наукового опрацювання.

Зокрема, подальшого наукового осмислення потребує питання функцій Української держави, розкриття їх теоретико-правового змісту. Окрім того, досліджуючи теоретико-концептуальну модель механізму Української держави, доцільно було б зупинити свою увагу не тільки на органах держави, як основному його елементі, а й детальніше розглянути інші елементи механізму держави.

Як підсумок можна зробити висновок, що монографічне дослідження Л. Р. Наливайко «Державний лад України: теоретико-правова модель» проведено на належному теоретичному рівні, у ньому поставле-

но актуальні наукові завдання та запропоновано шляхи вирішення окремих як теоретичних, так і практичних проблем теорії держави та права.

О. Дашковська, доктор юридичних наук, доцент кафедри загальнотеоретичних дисциплін Полтавського факультету Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого;
В. Колісник, доктор юридичних наук, професор кафедри конституційного права України Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого

Корисне науково-навчальне видання в галузі конституційного права

Конституційне право України є динамічною галуззю, на яку повсякденно відчувається попит, насамперед у політичних колах. Пояснень цьому є досить багато, адже країна, здобувши незалежність, знаходиться в пошуках оптимального шляху свого подальшого розвитку та не може обійтися без нових наукових розробок у галузі державотворення, і, перш за все, розробок у сфері політико-правових реформ. Разом з тим серед завдань конституційного права є не лише доктринальне супроводження оновлення конституційного ладу, а й підвищення загального рівня правової культури як пересічних громадян, так і посадовців. Адже лише в тому разі, коли цінності сучасного конституціоналізму, такі, як верховенство права, періодичні демократичні вибори, поділ влади, політичний та економічний плюралізм, гарантування основних прав, будуть сприйняті та визнані переважною більшістю населення, можна буде говорити про наявність серйозних передумов для побудови на теренах нашої країни демократичної, правової держави.

Безсумнівно, що цій вагомій державотворчій меті служать видання навчального характеру, яких останнім часом почало з'являтися дедалі більше. Однак не всі вони відповідають високому званню підручника чи навчального посібника вищої школи, попри те переважна більшість з них становлять певну користь та цікавість не тільки для науковців та студентів, а й нефахової аудиторії, яка виявляє інтерес до питань конституційно-правової тематики.